

เครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับการเรียนการสอน

Network media Online for learning and teaching

ประสงค์ อุทัย¹

บทนำ

ในยุคปัจจุบันนั้นเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้มีความสำคัญสำหรับการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาของภาครัฐบาลและของภาคเอกชนทำให้ผู้เรียนสนใจในความแปลกใหม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดีขึ้นง่ายต่อการเรียนรู้ซึ่งระบบสื่อสารได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลโดยสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางและมีบทบาทอย่างสำคัญ รวมถึงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ และด้านบันเทิง ยุทธศาสตร์การพัฒนายังยึดยืนยันจำเป็นต้องให้ความสนใจให้ความสำคัญกับการเชื่อมต่อและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่าเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2558 ที่ผ่านมา ไอที 24 ชั่วโมง ไปร่วมงานแถลงข่าว รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558 (Thailand Internet User Profile 2015) จัดโดย สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์หรือ ETDA โดยจัดการสำรวจจากทางออนไลน์ ในช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2558 ที่ผ่านมามีผู้ตอบออนไลน์ที่สมบูรณ์ 10,434 คน จากผู้ตอบออนไลน์ 17,010 คน โดยเฉพาะคณาจารย์และนักเรียน นักศึกษายอมได้รับประโยชน์จากการใช้การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างเต็มที่

สำหรับเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบของเว็บไซต์ในการสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ และกิจการที่ได้ทำ และเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมมักจะประกอบไปด้วย การแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมล วีดีโอ เพลง อัปโหลดรูป บล็อก การทำงานคือ ไฟล์ข้อมูลต่าง ๆ ถูกบันทึกข้อมูลไว้ใน Storage บนเครื่อง Server ในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ส่วน วีดีโอ หรือ รูปภาพ อาจเก็บเป็นไฟล์ได้ บริการเครือข่ายสังคมที่เป็นที่นิยมได้แก่ Facebook เป็นเว็บไซต์ที่คนไทยใช้มากที่สุดในปัจจุบัน ท่ามกลางผู้ใช้มากกว่า 1,251 ล้านคนทั่วโลก บริการเครือข่ายสังคมเหล่านี้มีผลประโยชน์ คือ หาเงินจากการโฆษณาและการเล่นเกมโดยใช้บัตรเติมเงิน บริการเครือข่ายสังคม. (2554) คำว่า Social Network จึงเป็นคำที่ใช้เรียกแนวคิด “โครงสร้างทางสังคม” แบบหนึ่งที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนซึ่งคนเหล่านั้นเชื่อมต่อถึงกันด้วยหลายปัจจัย เช่นเป็นเพื่อนกัน เป็นญาติกัน มีความเชื่อหรือความสนใจที่เหมือนกัน จึงมารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดหรือประสบการณ์ (Network

¹ อาจารย์ ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี

Media) เป็นเนื้อหาของเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยทั่วไปมีหลายรูปแบบ ทั้งกระดาน
ความคิดเห็น (Discussion Boards) วิกี (Wikis), Podcasts, รูปภาพและวิดีโอ ส่วนเทคโนโลยี
ที่รองรับเนื้อหาเหล่านี้ก็รวมถึง เว็บบล็อก (Weblogs) เว็บไซต์แชร์รูปภาพ เว็บไซต์แชร์วิดีโอ
เว็บบอร์ด อีเมล เว็บไซต์แชร์เพลง Instant Messaging, Tool ที่ให้บริการ Voice over IP
 เป็นต้น เครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นการให้บริการ Web-based และเทคโนโลยีทางด้าน
โทรศัพท์มือถือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารไปสู่การปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันมากขึ้น ดังที่
นักวิชาการได้นิยามคำว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ว่าเป็นกลุ่มของแอปพลิเคชันบนอินเทอร์เน็ต
ที่สร้างบนระบบความคิดอันเป็นรากฐานของสังคมและเทคโนโลยี ด้วยแนวความคิดของ Web
3.0 และเปิดโอกาสให้คนแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่เกิดจากผู้ใช้งาน ความหมายของเครือข่ายสังคม
ออนไลน์จึงเป็นการพูดถึงบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตลาดอยู่แล้ว เช่น Facebook Twitter
Google + LinkedIn นั่นเอง หรือจะกล่าวง่าย ๆ ว่า Network Media เป็นสื่อที่ใช้เครือข่าย
สังคมออนไลน์และวิธีการที่ทำให้ผู้คนแบ่งปันข้อมูล ความคิดเห็นทัศนคติ ประสบการณ์
และมุมมองของตน ทวิตเตอร์กับการเรียนการสอน สามารถเป็นช่องทางสำหรับฟัง
ความคิดเห็น โดยนักเรียนสามารถส่งคำถาม ความคิดเห็น หรือข้อสังเกตเข้าไปเครือข่ายเพื่อ
การเรียนรู้ร่วมกันได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน
มหาวิทยาลัย ประเทศที่ห่างกัน สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประชุม สัมมนา
การนำเสนอความคิดจากคนหมู่มาก ที่สามารถอัปเดตข้อมูลได้อย่างรวดเร็วสามารถใช้เป็น
ห้องเรียนเสมือนสำหรับการอภิปรายแสดงออกทางความคิดสามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้าง
ประสบการณ์การเรียนรู้ ทางเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือการค้นพบแหล่งความรู้ใหม่ๆสามารถใช้
เป็นเครื่องมือสำหรับสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอน เป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ต้อง
ใช้เวลาพอสมควรในการอ่านข้อมูลข่าวสารในกรณีที่มีผู้อยู่ในเครือข่ายมากข้อมูลที่ปรากฏใน
ระบบจะถูกทับ ด้วยข้อมูลใหม่อย่างรวดเร็วและคงอยู่ในระบบในระยะเวลาจำกัดประมาณ 15
วัน ผู้เรียนอาจไม่สนใจในเนื้อหาที่ผู้สอนมอบให้โดยการใช้ทวิตเตอร์เพื่อการแลกเปลี่ยน
เพื่อนในชั้นเรียนหากไม่จัดสรรเวลา ผู้เรียนอาจมีการเสพติดเทคโนโลยีได้ผู้เรียนอาจไปก้าว
ก่ายในชีวิตส่วนตัวของผู้สอนได้โดยการโพสต์ข้อความที่ไม่เหมาะสมเข้าไปในระบบอาจถูก
นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างข่าวลือบางครั้งข้อจำกัดนำไปสู่การสื่อสารด้านการเขียนที่ผิด

ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

เครือข่ายสังคมออนไลน์มีหลายประเภท แต่ทุกประเภทมีลักษณะที่ร่วมกันส่วนหนึ่ง
คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานหรือผู้บริโภคสามารถสร้างเนื้อหาขึ้นได้ การจำแนกประเภท
ของเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจแตกต่างกันไปบ้าง ในที่นี้จะกล่าวถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์
ที่ผู้คนทั่วไปรู้จักกันดี ตามแนวทางที่ ภิเชก ชัยนิรันดร์. (2556). ได้เรียบเรียงไว้ดังนี้

1. Twitter และ Micro blog อื่น ๆ ที่จริงแล้ว Twitter และ Micro blog อื่น ๆ เป็นรูปแบบหนึ่งของ Blog ที่จำกัดขนาดของการ Post แต่ละครั้งไว้ที่ 140 ตัวอักษร โดยแรกเริ่มผู้ออกแบบ Twitter ต้องการให้ผู้ใช้เขียนเรื่องราวว่ากำลังทำอะไรอยู่ในขณะนี้ แต่กิจการต่าง ๆ ได้นำ Twitter ไปใช้ในทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการสร้างการเชื่อมบนเครือข่าย สังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มยอดขาย การสร้าง Brand หรือเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า ทั้งนี้ เรายังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ความใหม่ ๆ บน Blog ได้ด้วย Twitter เป็นที่นิยมอย่างรวดเร็วจนทำให้เว็บไซต์ประเภท Social Network ต่าง ๆ เพิ่มคุณลักษณะ (Feature) ที่ให้ผู้ใช้สามารถบอกได้ว่าตอนนี้กำลังทำอะไรกันอยู่

2. Media Sharing เป็นเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกผู้ใช้งานสามารถ Upload รูป หรือวิดีโอ เพื่อแบ่งปันให้กับครอบครัว เพื่อนๆ หรือแม้กระทั่งเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน การใช้กล้องดิจิทัลถ่ายทอดความคิดเป็นรูปแบวีดิโอดำเนินไปขึ้นสู่เว็บไซต์ Media Sharing อย่าง Youtube หากความคิดของเราเป็นที่ชื่นชอบก็ทำให้เกิดการบอกต่ออย่างแพร่หลาย

3. Skype (สไกป์) เป็นโปรแกรมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะความสามารถของโปรแกรมนั้น จะเทียบเท่ามือถือ เป็นการให้บริการฟรี หากมีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตผู้ใช้ก็สามารถ สนทนา ทางภาพ และ เสียง Video conference กับเพื่อนเราได้ หลักการทำงานของ Skype โปรแกรม Skype เป็นภาพ และเสียง ผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เราสนทนา หรือประชุม กับคนที่ใช้งาน ไม่ว่าจะสนทนากับ คนใช้มือถือ หรือใช้ คอมพิวเตอร์ PC ด้วยกัน โดยจะเป็นการเชื่อมต่อแบบ peer-to-peer เป็นการเชื่อมต่อแบบจุดต่อจุดเป็นระบบเครือข่ายขนาดเล็ก บนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน

4. Facebook คือ เว็บไซต์ Network Media เว็บหนึ่ง เป็นเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของโลก การได้รับความนิยมของ Facebook อาจเนื่องมาจากบน Facebook นั้น ผู้ใช้งานสามารถใช้เพื่อติดต่อสื่อสารหรือร่วมทำกิจกรรมกับผู้ใช้งานท่านอื่นได้ เช่น การเขียนข้อความ เล่าเรื่อง ความรู้สึก แสดงความคิดเห็นเรื่องที่น่าสนใจ โพสต์รูปภาพ โพสต์คลิปวิดีโอ แชนพุดคุย เล่นเกมที่สามารถชวนผู้ใช้งานท่านอื่นมาเล่นกับเราได้ รวมไปถึงทำกิจกรรมอื่น ๆ ผ่าน โปรแกรมประยุกต์ ที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่ง โปรแกรมประยุกต์ดังกล่าว ได้ถูกพัฒนาเข้ามาเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ ยังแบ่งออกเป็นหลายหมวดหมู่ เช่น เพื่อความบันเทิง เกมปลูกผักยอดนิยม เป็นต้น หรือไม่ว่าจะเป็นเชิงธุรกิจโปรแกรมประยุกต์ของ Facebook ก็มีให้ใช้งานเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ Facebook จึงได้รับความนิยมไปทั่วโลก

5. YouTube (ยูทูป) เป็นเว็บไซต์แลกเปลี่ยนภาพวิดีโอที่มีชื่อเสียง (www.youtube.com) โดยในเว็บไซด์นี้ ผู้ใช้สามารถอัปโหลดภาพวิดีโอเข้าไป เปิดดูภาพวิดีโอที่มีอยู่ และแบ่งภาพวิดีโอ เหล่านี้ให้คนอื่นดูได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ใน YouTube จะมีข้อมูลเนื้อหา รวมถึง

คลิปภาพยนตร์สั้นๆ และคลิปที่มาจากรายการโทรทัศน์ มิวสิกวิดีโอ และวิดีโอบล็อกกิ้ง (ซึ่งเป็นการสร้างบล็อกโดยมีส่วนของข้อมูลที่เป็นภาพ วิดีโอเป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะเป็น ภาพวิดีโอที่เกิดจากมือสมัครเล่นถ่ายกันเอง) YouTube มีผู้ใช้กว่าพันล้านคน ซึ่งเกือบถึง 1 ใน 3 ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด และทุกๆ วันมีผู้คนเข้าดู YouTube หลายร้อยล้าน ชั่วโมง และมีการดูนับพันล้านครั้ง YouTube โดยรวม หรือแม้กระทั่ง YouTube บนอุปกรณ์ เคลื่อนอย่างเดียวก็น่าจะสามารถเข้าถึงผู้ชมอายุ 18-34 และ 18-49 ปีได้มากกว่าเครือข่ายเคเบิล ใดๆ ในสหรัฐอเมริกาเวลาในการดูบน YouTube เพิ่มขึ้นแบบอัตราเร่ง และเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 50% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อนต่อเนื่องกันมา 3 ปีแล้วจำนวนผู้คนที่ดู YouTube ต่อวันเพิ่มขึ้น 40% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อนตั้งแต่เดือนมีนาคม 2014ผู้ที่หันมาใช้ YouTube โดยเข้าหน้าแรกของ YouTube เหมือนกับเวลาเปิดทีวีวัน นั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อน 80% ของจำนวนการดู ของ YouTube มาจากนอกสหรัฐอเมริกา YouTube ได้เปิดตัวเวอร์ชันท้องถิ่นในกว่า 88 ประเทศคุณสามารถใช้งาน YouTube ในภาษาต่างๆ รวมทั้งสิ้น 76 ภาษา (ครอบคลุม ปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตถึง 95%) ของคนทั่วโลก

การประยุกต์ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้ สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ดำเนินการจัดอบรมเพื่อกระตุ้นให้ครูไทย พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการใช้ เครือข่ายสังคม ออนไลน์ ในการจัดการเรียนรู้ โดยเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันให้ครูสามารถ นำเครื่องมือออนไลน์ที่มีอยู่บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดเป็น เครือข่ายและเกิดความร่วมมือกันระหว่างครูกับครู นักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน ด้วยกัน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และสถานที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด

สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. (2552). นับเป็นยุคเว็บ 3.0 ที่นักการศึกษา จำเป็นต้องตระหนัก เข้าใจ และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งนี้เพื่อตอบรับกับ การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ Jeff Dunn. (2011).

โดยเครื่องมือที่ทางสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน แนะนำให้ครูได้นำไปปรับ ใช้ ได้แก่

1) Facebook: คือ เว็บไซต์สำหรับให้ครูและนักเรียนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันได้ โดยการตั้งกลุ่มรายวิชา เพื่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครู กับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

2) WordPress: คือ เว็บไซต์สำเร็จรูปหรือบล็อก ที่นักเรียนและครูสามารถใช้สร้างบล็อกส่วนตัว หรือในแต่ละรายวิชาสำหรับเผยแพร่บทเรียนในแต่ละรายวิชาหรือสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้

3) Youtube: คือ เว็บไซต์ที่ใช้ ในการแบ่งปันไฟล์วิดีโอ ครูสามารถอัปโหลดและเผยแพร่วิดีโอการสอนผ่านเว็บไซต์ยูทูบ ใช้วิดีโอที่มีอยู่บนเว็บไซต์เป็นสื่อในการเรียนการสอน และนักเรียนสามารถเผยแพร่ผลงานของตนเองให้เพื่อน ๆ และครูได้แสดงความคิดเห็น

4) Twitter: ใช้ในการสื่อสารข้อความสั้นๆ ได้ต่อกันได้อย่างรวดเร็ว

5) Slideshare: ใช้ในการแบ่งบันเอกสาร

เครื่องมือออนไลน์ที่มีอยู่อย่างหลากหลายบนอินเทอร์เน็ตนั้น มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยนับวันจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว คำถามคือ เราจะนำเครื่องมือดังที่กล่าวข้างต้น มาสร้างให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน โดยที่ครูสามารถดึงเครื่องมือเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมและอย่างยั่งยืน การที่ครูมีความเข้าใจในเทคนิคของเครื่องมือ ผสมกับ กลยุทธ์การสอน และสร้างให้เกิดเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนนั้น นับเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับครูเป็นอย่างยิ่ง

ผลกระทบต่อการศึกษาไทย

แม้การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีประโยชน์อย่างมากในบทบาทของเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน แต่หากครูไม่มีการจัดการที่ดีอาจส่งผลกระทบทางลบต่อนักเรียนได้ เพราะนักเรียนอาจยังไม่สามารถควบคุมหรือกำกับตนเองให้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งข้อดีและข้อเสียของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้

ข้อดีและข้อเสียของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน

ด้วยข้อมูลจำนวนมากที่ถูกนำเสนอในเครือข่ายสังคมออนไลน์หากนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมก่อให้เกิดผลสำคัญในหลากหลายลักษณะเช่นกัน กานดา รุณนะพงศา สายแก้ว. (2554). ได้กล่าวไว้ดังนี้

ข้อดี หากมีการใช้งานในทางที่ถูกต้อง จะส่งผลดีทั้งครูและนักเรียน ซึ่ง Poore (2013) ได้ยกตัวอย่างไว้ เช่น

1. เป็นการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาให้แก่ผู้เรียน (Intellectual Benefit)
2. เป็นการฝึกทักษะการสื่อสาร (Benefits for Communication), การมีส่วนร่วม (Collaboration) รวมทั้ง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization)

3. เป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจ (Motivational Benefits)

4. ปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเปิด ง่ายต่อการเชื่อมโยง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมในชั้นห้องเรียน

5. สนับสนุนและรองรับการสื่อสาร 2 ทาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning), การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก (small group learning) หรือ การร่วมกันสร้างองค์ความรู้ (other co-creation of knowledge)

ข้อเสีย ผลกระทบที่เป็นอุปสรรคและปัญหาจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน สามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้ จุฑามาศ สมนก. (2555).

1. ความไม่มั่นใจในความเสถียรและความคงอยู่ของเว็บ เพราะส่วนใหญ่เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ในบางกรณีที่เว็บไซต์ปิดตัวลงโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือมีค่าใช้จ่ายสำหรับการทำงานเกิดขึ้น เช่น เว็บไซต์ Ning.com ที่มีการเก็บค่าบริการของผู้ใช้งาน

2. การเชื่อมโยงระหว่างระบบและข้อมูลผู้ใช้เพื่อการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา หากไม่มีการควบคุม ผู้ใช้ที่อาจขาดความระมัดระวังในการใช้งาน เช่น การโพสต์ข้อความหมิ่นประมาท ก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองหรือองค์กรได้

3. ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล หากไม่มีการป้องกันที่ดี อาจมีผู้ไม่ประสงค์ดี นำไปใช้ในทางผิดได้

4. อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องมีราคาสูง หากองค์กรนั้นไม่มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ จะทำให้ใช้อุปกรณ์นั้น ๆ ได้ไม่คุ้มค่า เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตหรือห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน หากไม่มีงบประมาณในการปรับปรุงจะทำให้เกิดความล้าสมัยเกินไป

5. การขาดการคัดกรองในการสืบค้นข้อมูล และการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดการขาดวิจารณญาณในการนำเสนอข้อมูล รวมทั้งทำให้เนื้อหาที่นำเสนอผิดพลาดได้

หากจะพิจารณาว่า เหตุใดเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นที่สนใจ เหตุผลง่าย ๆ ก็คงเป็นเพราะ ทุกวันนี้ข่าวสารในเครือข่ายสังคมออนไลน์แพร่กระจายได้รวดเร็วกว่าสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์หรือวิทยุ ดังจะเห็นได้จากการที่เทคโนโลยีเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างแพร่หลาย ทั้งในวงการธุรกิจและการศึกษาความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป จนบางครั้งคนในสังคมติดตามแทบไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการจัดการศึกษาก็จำเป็นต้องมีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีเพื่อให้พร้อมที่จะก้าวเข้าสู่สังคมแห่งปัญญาและโลกแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง แนวคิดในการนำกระบวนการ

เรียนรู้ผ่านการสื่อสารออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นด้วย ปัจจุบัน การศึกษาดังแตกระดับชั้นพื้นฐานไปจนถึงชั้นปริญญาได้มีการนำเอาเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสื่อสารองค์ความรู้ เนื้อหาสาระวิชาการบทความ วิดีโอ รูปภาพและเสียง ส่งผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังผู้เรียน นับเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการปรับเปลี่ยนวิถีจัดการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนเช่นนี้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในโลกออนไลน์ที่ไม่จำกัดเฉพาะในชั้นเรียน ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถแบ่งปันเนื้อหาองค์ความรู้ ข้อมูล ภาพ และเสียงผ่านเครื่องมือออนไลน์ต่าง ๆ เกิดเป็นสื่อสังคมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่จะเรียนรู้ไปด้วยกัน

ธรรมชาติของผู้เรียนยุคนี้มีลักษณะเด่นอย่างหลายประการ เช่น เป็นคนที่เน้นความเท่าเทียม ทุกอย่างต้องแชร์ ต้องรับรู้และต้องการมีส่วนร่วมในการศึกษา เลือกที่จะค้นคว้าผ่าน Search Engine มากกว่าการอ่านหนังสือในห้องสมุด รูปแบบการศึกษาที่พึ่งเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้น การเข้าถึงองค์ความรู้ของผู้เรียนกระทำได้ง่าย รวดเร็วและมากมาย มี ทั้งนี้ John Sealy Brown ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย Xerox Palo Alto Research Centre ผู้เขียนหนังสือเรื่องการฝึกฝนสติปัญญาได้กล่าวว่า เทคโนโลยีของข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงศิลปะและวิธีการของการเรียนการสอนอย่างมากมาย รวมถึงชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนไม่ต้องการข้อมูลที่ย่อยมาแล้วและมาส่งต่อให้ แต่ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้โดยการกระทำ ซึ่งเขาสามารถสร้างความเข้าใจขึ้นมาได้เองโดยการใช้พื้นฐานของการทดลอง การลองผิดลองถูก

วัฒนา เอกปมิตรศิลป์. (2556). ได้กล่าวไว้ว่า สังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันจากเป็นสื่อที่แพร่หลายไปด้วยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้โดยสามารถใช้ประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อสืบค้นทางการศึกษาให้มีความหมาย รวมทั้งยังใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลสู่สังคมออนไลน์ในโลกอินเทอร์เน็ต

การนำเครือข่ายสังคมออนไลน์ไปใช้เพื่อการเรียนการสอนสามารถทำได้หลายประการด้วยกัน จากช่องทางหรือสื่อที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เช่นการนำวิดีโอจาก YouTube หรือ Slide share มาใช้แทนการอ่านจากกระดาษเพียงอย่างเดียว การนำเสนอเนื้อหาสาระข้อมูลต่าง ๆ และรวบรวมแหล่งเรียนรู้ เช่น Blog การสืบค้นข้อมูลออนไลน์ผ่าน Search Engine แบบ Google+ การติดต่อ สื่อสาร แบ่งปันข้อมูล แจ้งข่าวสาร การสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือติดตามพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น Facebook Twitter การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานของผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจน

การอัปโหลดและแชร์รูปภาพ คลิป วิดีโอ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เช่น YouTube Facebook Blog การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนโดยใช้ Blog Mindmeister Googledoc Monkey Survey ซึ่งสอดคล้องกับที่ กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2553). ครูแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการ “ก้าวใหม่กับครูไทยก้าวไกลด้วย Social Media” ได้นำเสนอแผนภาพการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์ไปใช้เพื่อการเรียนการสอน ดังนี้

ภาพ 1 แสดงเครือข่ายสังคมออนไลน์ (บริการเครือข่ายสังคม, 2558).

การนำสื่อต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในชั้นเรียนมักเน้นการชมทั้งภาพและเสียงเพื่อสร้างความตื่นตาตื่นใจทำให้นักเรียนสนใจได้มากกว่าการอ่านแต่เพียงอย่างเดียว ผู้เรียนจะใช้เวลาสำหรับการศึกษาดูด้วยตนเองนอกห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในอนาคต ผู้เรียนอาจจะเน้นการอ่านและการเขียนแบบดิจิทัล อ่านบนจอภาพ และเขียนด้วยแป้นพิมพ์มากขึ้น

ได้อะไรจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน

โลกแบบเดิมเปลี่ยนไปแล้ว การศึกษาแบบเดิมก็เปลี่ยนไปแล้วเช่นกัน ภาครัฐกำลังเร่งดำเนินการสื่อการสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนในระดับอุดมศึกษานั้น มีการใช้อุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์กันแพร่หลายยิ่งขึ้น มีการปรับเปลี่ยนเมื่อปีการศึกษา 2558 ผู้เรียนจะได้อะไรจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์หรือการใช้คอมพิวเตอร์ในรูปลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแน่นอนว่ามีขีดความสามารถไม่เท่ากันตามคุณภาพของอุปกรณ์ ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลก็แตกต่างกันอีกด้วย ประเด็นนี้จึงเป็นภาระของผู้สอนและผู้รับผิดชอบทั้งในระดับ

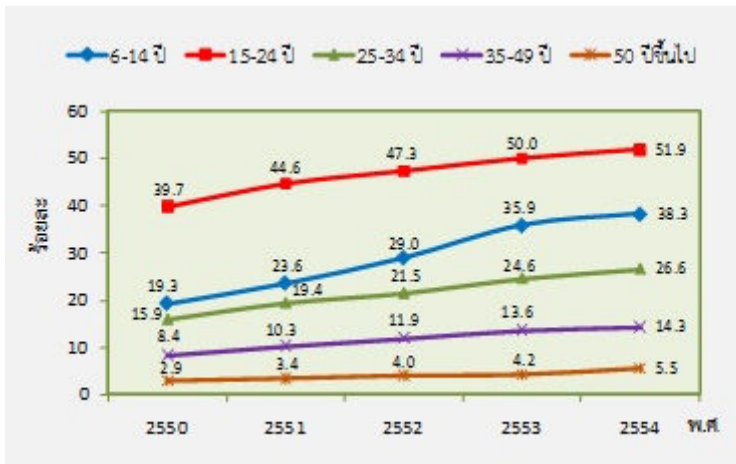
นโยบายและในระดับปฏิบัติที่จะช่วยกันดูแลและจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับอุปกรณ์ที่มี

ข้อดีข้อเสียมีอยู่แล้วในทุกครั้งของการเปลี่ยนแปลง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีคอมพิวเตอร์ Notebook, Netbook, iPad หรือเทคโนโลยีทั้งหลายย่อมเกิดผลกระทบหลายด้าน

หากมองไปที่การจัดการเรียนรู้แบบเดิม มีนักศึกษาจำนวนมากพูดถึงระบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมว่า ไม่ได้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของสมองและไม่ได้สร้างให้คนมีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงหลังจากจบการศึกษา ระบบการศึกษาแบบเดิมสร้างสมองผู้เรียนให้ออกมาเป็นเครื่องจักรทั้ง ที่สมองเรียนรู้ได้ สร้างความรู้เองได้ ระบบการเรียนรู้แบบเดิมอาจจะทำให้คนจำนวนหนึ่งประสบความสำเร็จ แต่โลกยุคนี้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนต้องมีความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการคิดระดับสูง คิดเรื่องที่สลับซับซ้อนได้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นได้ด้วยตนเอง

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และอุปกรณ์ที่หลากหลายย่อมสร้างความตื่นตาตื่นใจลดภาระในการค้นหา ลดภาระในการจัดทำและจัดเก็บแถบบันทึกภาพ แถบบันทึกเสียง เช่น หากต้องการเปิดเพลง เปิดข่าว เปิดสารคดี ใช้การค้นหา และเปิดผ่านยูทูบ (YouTube) สามารถใช้บล็อก (Blog) อีเมล (E mail) หรือกระดานสนทนา ในการติดต่อสื่อสารหรือส่งงาน ประหยัดกระดาษ ประหยัดทรัพยากร ตลอดจนการนำบทเรียน บทอ่านไปไว้บนระบบ E-Learning เปิดอ่านผ่านเว็บไซต์ได้

เรื่องผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาใช้เพื่อการศึกษา คือ เพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล เตรียมตัวสอบ ใช้ห้องสมุดดิจิทัล ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารการเรียนรู้กับเพื่อนและส่งงานครู ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูม และอัจฉรา ประเสริฐสิน. (2552) แต่โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยขึ้นนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การใช้อินเทอร์เน็ตนั้น เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ดังนั้น การนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้เรียนซึ่งผู้ใช้โซเชียลมีเดียเป็นผู้มีอายุน้อย ยังไม่มีวุฒิภาวะสูงนัก อาจใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ตลอดจนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น อย่างไม่เหมาะสม แทนที่จะนำไปใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลหรือติดต่อสื่อสารในเรื่องที่เป็นประโยชน์ อาจนำไปใช้เพื่อความบันเทิงหรือใช้ในเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นผลเสียมากกว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องกำกับดูแลสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ภาพ 2 แสดงผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554).

บทสรุป

เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่เติบโตและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมในโลกออนไลน์ การแพร่กระจายของสื่อก็ทำได้ง่ายขึ้น โดยเกิดจากการแบ่งปันเนื้อหา (Content Sharing) ซึ่งสามารถทำให้ผู้ใช้บริการในเครือข่ายสังคมออนไลน์ติดต่อข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และ สามารถส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้คนหรือเพื่อนในกลุ่ม คนได้อย่างไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาอีกต่อไป ส่วนการสนทนาอาจจะเป็นการรวมกลุ่ม (Group) สนทนาในเรื่องที่สนใจร่วมกันหรือการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นแบบ สาธารณะ (Public) รวมถึงการสนทนา (one to one) หรือ หนึ่งต่อหนึ่ง (Private) เป็นส่วนตัวนั่นเองโดยที่ไม่มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของ การสนทนา แม้กระทั่งตัวผู้ผลิตเนื้อหาเพราะผู้ที่ได้รับสิทธิที่จะเข้าร่วมในรูปแบบของการเพิ่มเติมความคิดเห็นหรือแม้กระทั่งเข้าไปแก้ไขเนื้อหานั้นได้ด้วยตนเองส่วนการใช้เทคโนโลยีจะต้องมีจริยธรรม ทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการจะต้องระมัดระวัง ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้ใช้บริการต้องสร้างความเข้มแข็งให้ตนเอง ควรต้องมีการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กานดา รุณนะพงศา สายแก้ว. (2554). **Social Media**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 18. กันยายน 2556. จาก <http://www.computer.kku.ac.th/?p=1530>.
- กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2553). **การนำ Social Media ไปใช้ในการจัดการสอนวิชาต่าง ๆ**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2558. จาก <http://www.thaismedu.com/veform/PDF>
- จุฑามาศ สนกก. (2555). **การใช้ Social Media กับการเรียนรู้การสอนอุดมศึกษายุคใหม่**
ผูกใจผู้เรียนตรงใจผู้สอน. แบบสรุปข้อมูลจากการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ.
- ภิเชก ชัยนิรันดร์. (2556). **Online Marketing of SMES**. หนองคาย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยา เขตหนองคาย.
- บริการเครือข่ายสังคม. (2558). **เครือข่ายสังคมออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558. จาก http://www.google.co.th/Social_network
- ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภู และอัจฉรา ประเสริฐสิน. (2552). **ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตเยาวชนไทย**. กรณีศึกษา : กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วัฒนา เอกปิตติศิลป์. (2556). **โซเชียลมีเดียเพื่อการเรียนการสอน**. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย คณะมนุษยและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 12-22 สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). **ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพและสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2558. จาก <http://www.nso.go.th/pdf/vole>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2558). **รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558**. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2558. จาก <https://www.etda.or.th/pdf/siled>
- สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. (2552). **การประยุกต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน**. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2558. จาก www.techno.bopp.go.th/tech/index.php?name=news&file
- Jeff Durn. (2011). **The 10 best and wore ways social media Impact educations** [Online] Retrieved October, 31, 2015, form <http://www.edudemic.com/socail media>